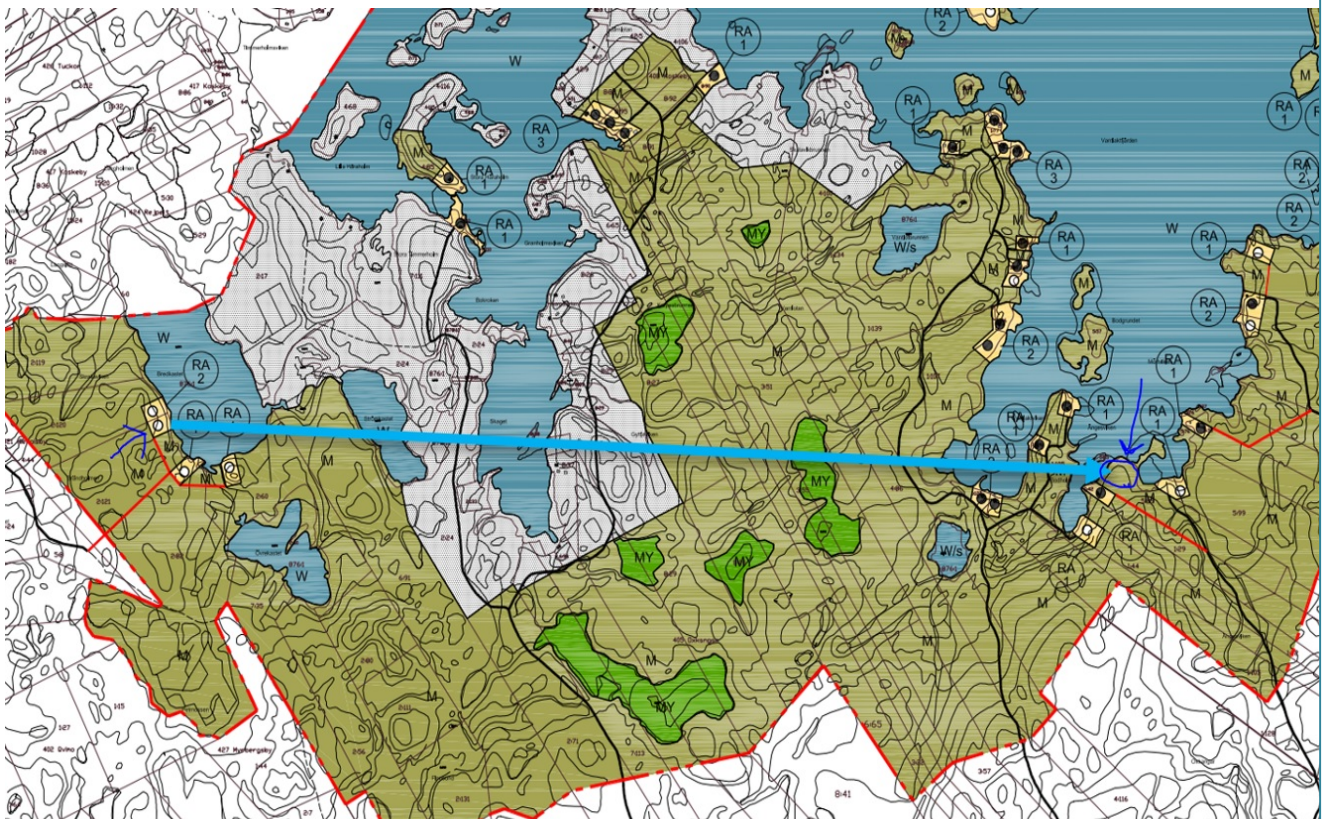

Naturinventering/miljökonsekvensbedömning för en planändring/förflyttning av en tomt för fritidsbostäder (RA) från Bredkastet till Ängesviken i Oxxkangar i Vörå år 2025

NATURE-INVEST

Ingvar Fagerholm (FM, biolog)

Korsholm 2025

Naturinventering/miljökonsekvensbedömning för en planändring/förflyttning av en tomt för fritidsbostäder (RA) från Bredkastet till Ängsviken i Oxxangar i Vörrå år 2025

NATURE-INVEST

Ingvar Fagerholm (FM, biolog)

Björksundsvägen 3

66580 Kuni

Mobiltelefon 0505901848

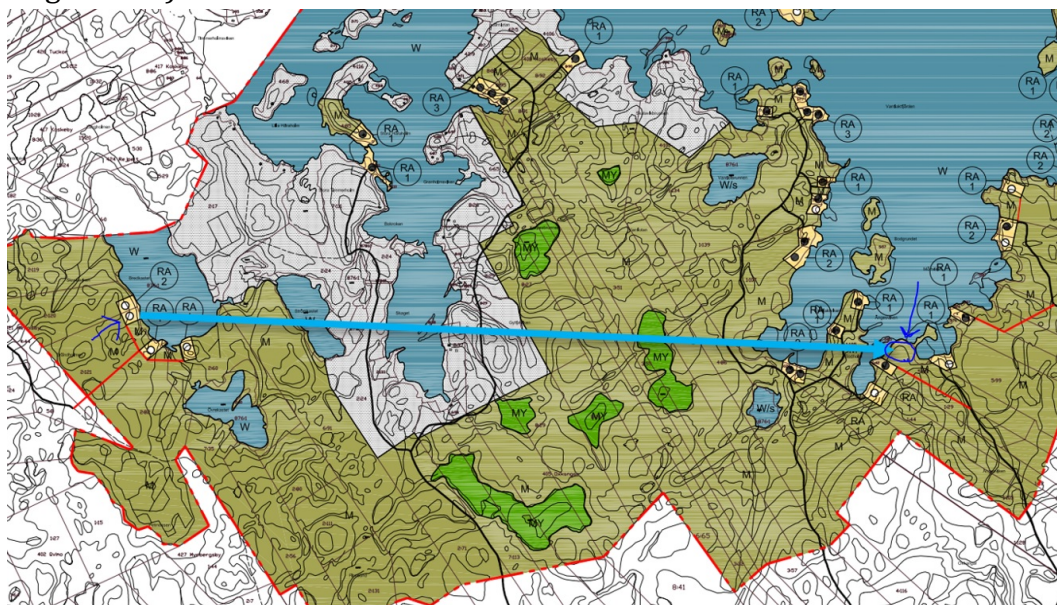
Email: Nature-Invest@netikka.fi

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	2
2	Metodik	2
3	Beskrivning av de olika delområdena	2
3.1	RA-tomten vid Bredkastet	2
3.2	Nya placeringen av RA-tomten vid Ängsviken	5
4	Inventering av hotade arter och skyddade biotoper	10
4.1	Inventering av hotade arter	10
4.2	Inventering av hotade fågelarter	10
4.3	Inventering av hotade biotoper	10
5	Skyddsprogram/Natura 2000	11
5.1	Naturvårdslagen (5.1.2023/NVL)	11
5.1.1	5 kap-Europeiska unionens nätverk Natura 2000	11
5.1.2	6 kap-Naturskyddsområden	12
5.1.3	7 kap-Skydd av naturtyper	12
5.1.4	Skogslagen (12.12.1996/1093)	13
5.1.5	Vattenlag (27.5. 2011/587)	14
5.2	Förekomsten av hotade och skyddade arter enligt gällande lagstiftning	15
5.2.1	21§ och 22§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160))	15
6	Behov av tilläggsutredningar	18
7	Sammanfattning/konsekvensbedömning	18
8	Litteratur	19

1 Bakgrund

I samband med en planering av en förflyttning av en tomt för fritidsbostäder (RA) inom "Delgeneralplan för havsnära byar" i Oxkangar, Vörå kommun fanns ett behov av en mindre miljöinventering och miljökonsekvensdömning av förflyttningen av tomten. Områdena finns inom fastigheterna: Nr 946-423-2-121 (befintlig RA-tomt, Bredkastet) och Nr 946-423-5-85 (ny placering, Ängesviken).

Figur 1. Befintliga tomten vid Bredkastets västra sida samt den planerade tomtens placering vid Ängesviken i Oxkangar.

2 Metodik

Områdena undersöktes i fält 6.5.2025. Vädret var kallt för årstiden med kraftig nordlig vind (10-13 m/s) och endast 3-5 °C.

3 Beskrivning av de olika delområdena

3.1 RA-tomten vid Bredkastet

RA-tomten längs västra sidan av Bredkastet är placerad på en långgrund sank strand till en insjö med ingen befintlig fritidsbebyggelse. Insjön är ganska stor (ca 16ha) och har en riklig fågelfauna med bl.a. knipa, storskrake och vigg. Stranden består av ett glest albälte med granskog bakom och går ganska brant uppåt. Längs stranden finns också ett antal stora klubbalar.

Figur 2. Flygbild över befintliga RA-tomten.

Bild 1. Den långgrunda stranden sedd från söder.

Bild 2. Stranden lite högre upp med klibbal och gran.

Kommentarer:

- *En förflyttning av RA tomten från Bredkastet skulle området kring insjön lämnas orörd vilket förbättrar insjöns status som fågelsjö och minskar på störningen vid sjön.*

3.2 Nya placeringen av RA-tomten vid Ängsviken

Den nya planerade placeringen för RA-tomten vid Ängsviken är en höglänt udde mot väster med ganska bra vattendjup direkt. Nordost om finns en grund flada där åtminstone gädda torde leka.

Själva stranden är brant och stenig. Skogsbeståndet består av granskog i varierande ålder.

Figur 3. Flygbild över den tilltänkta placeringen av RA-tomten vid Ängsviken.

Bild 3. Stranden är stenig och ganska brant.

Bild 4. Den yttre udden sedd mot väster.

Bild 5. Samma strand sedd mot öster.

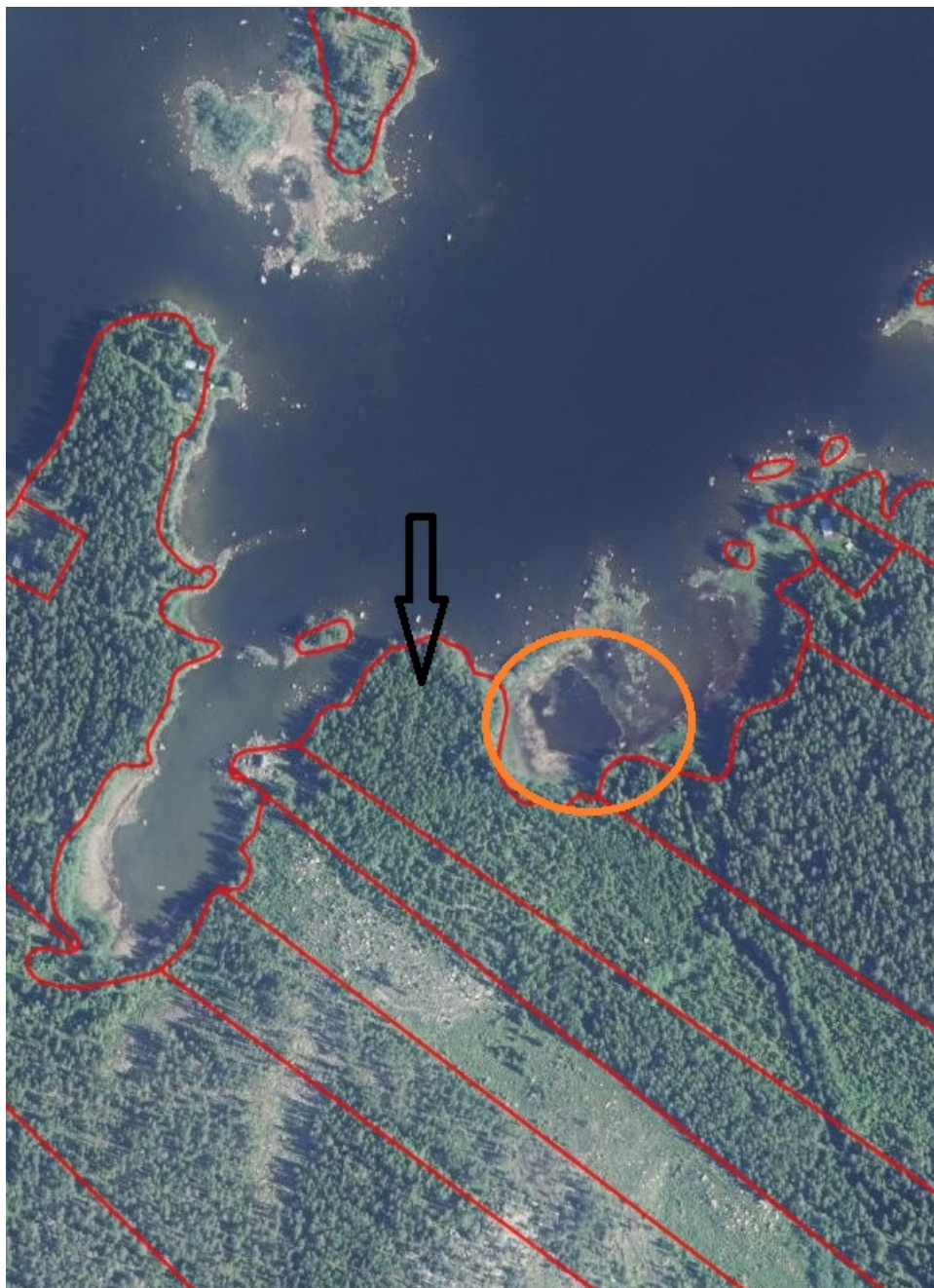

Bild 6. Det mindre fladaområdet en bit mot nordost från den tilltänkta placeringen.

Bild 7. Skogsbeståndet i områdets mitt består av blandskog med både gran och björk i varierande ålder.

Längst i nordöst finns en mindre vassvik med öppet vatten som bildar en mindre flada (W/s=orange område figur 4). En flada skyddas av vattenlagen och skall lämnas orörd.

Figur 4. Den orange cirkeln nordöst om den planerade RA-tomten skall lämnas orört och erhålla beteckningen W/s = vattenområde som skyddas.

Kommentarer:

- Vid området vid Ängesviken finns ett område som tangerar den planerade RA-områdets nordöstra del som skall lämnas orört (figur 4 orange cirkel) pga. den grunda vassviken är en flada. En flada skyddas enligt vattenlagen.
- I övrigt finns inga hinder för att exploatera själva udden bara verksamheten inte påverkar fladan i nordost.

4 Inventering av hotade arter och skyddade biotoper

I samband med fältbesöket inventerades också möjligheten för att det förekommer hotade arter eller skyddade biotoper inom delområdena. Speciellt flygekorre, fladdermöss, fåglar och åkergroda bör inventeras. På samma gång kontrollerades också om det finns skyddade biotoper i området.

4.1 Inventering av hotade arter

Inventering av flygekorre gjordes i samband med fältbesöket men ingen observation av varken spillning eller passande boplatser gjordes.

Ingen egentlig inventering av åkergroda eller fladdermöss gjordes på grund av delområdenas begränsade yta. Troligen skulle Bredkastets sank grundstrand ha varit en mera passande biotop för åkergroda men inga observationer gjordes pga. av kallt väder under fältbesöket.

4.2 Inventering av hotade fågelarter

I samband med fältbesöket konstaterades att Bredkastet hade en riklig fågelfauna med främst sjöfågel som storskrake, vigg och knipa. Att flytta bort en befintlig RA-tomt skulle t.o.m. förbättra Bredkastet status som fågelsjö.

Vid själva tomtområdet vid Ängsviken förekom inga fågelarter alls under inventeringstillfället, men vädret var kallt och vinden låg rakt på.

Enligt Bird Lifes lista över hotade fågelarter i Finland år 2019 kan följande bedömning dock göras av undersökningsområdet vid delområdena:

(<https://punainenkirja.laji.fi/sv/results?type=species&year=2019&redListGroup=MVL.729&status=>) (kontrollsökning i bl.a. tiira.fi mellan åren 2000-2025).

Akut hotade (CR) 18 arter:

- Av de 18 akut hotade fågelarterna har ingen observerats vid inventeringsområdena.

Utrotningshotade (EN) 33 arter:

- Av de 33 utrotningshotade fågelarterna har ingen vid inventeringsområdena.

Sårbara (VU) 35 arter:

- Av de 35 sårbara fågelarterna enligt Rödlistan 2019 har inga observationer gjorts vid inventeringsområdena.

Nära hotade (NT) 34 arter:

- Av de nära hotade arterna förekommer inga inventeringsområdena.

4.3 Inventering av hotade biotoper

Som tidigare nämnt finns en flada i närheten av den nya placeringen av RA-tomten ute på udden. En flada skyddas enligt vattenlagen §11 och får inte

förstöras (se avsnitt 5 mm.). Inga övriga hotade biotoper förekommer inom delområdena.

5 Skyddsprogram/Natura 2000

5.1 Naturvårdslagen (5.1.2023/NVL)

Utgående från den uppdaterade naturvårdslagen (5.1.2023/NVL) bör inventeringsområdet utredas enligt de paragrafer som berörs i gällande lagstiftning.

5.1.1 5 kap-Europeiska unionens nätverk Natura 2000

Områdena Teugmo-Oxkangar ligger inte nära något Natura 2000 område. Närmaste område är ca 1,3 km bort.

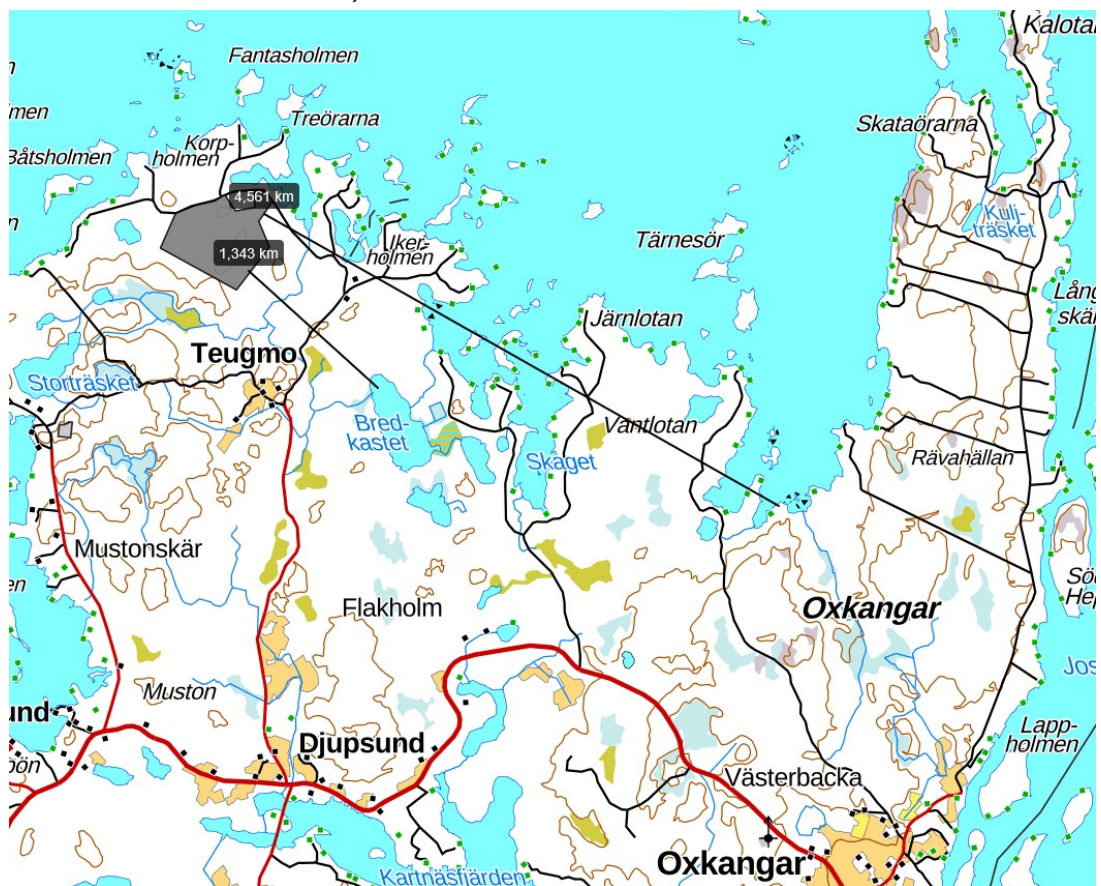

Bild 24. Närmaste Natura 2000 område ligger ca 1,3 km bort.

Inventeringsområdena är till ytan små och kommer inte att påverka Natura 2000-området i närheten.

Kommentarer:

- Delområdena vid Teugmo-Oxkangar kommer inte att påverka Natura 2000 områden i närheten (1,3km) negativt.

5.1.2 6 kap-Naturskyddsområden

Riksomfattande skyddsprogram (NVL 77§)

- 1) programmet för utvecklande av nationalparks- och naturparksnätet (24.2.1978, kompletterat 2.4.1980, 19.12.1985 och 16.6.1988)
- 2) basprogrammet för myrskydd (19.4.1979 och 26.3.1981)
- 3) programmet för skydd av fågelrika insjöar och havsvikar (3.6.1982)
- 4) lundskyddsprogrammet (13.4.1989)
- 5) skyddsbeslutet för Mickelsörarna (24.8.1989)
- 6) strandskyddsprogrammet (20.12.1990)
- 7) skyddsprogrammet för gamla skogar (27.6.1996)

Kommentarer:

- *Vid Teugmo-Oxkangar finns inga områden som ingår i de riksomfattande skyddsprogrammen.*

5.1.3 7 kap-Skydd av naturtyper

Skyddade naturtyper (NVL 64§)

- 1) sandstränder
- 2) ädellövskogar,
- 3) hasselskogar,
- 4) klibbalsskogar,
- 5) havsstrandängar,
- 6) lövängar,
- 7) torrängar,
- 8) trädbevuxna kustdyner,
- 9) svämskogar i inlandet,
- 10) solexponerade sluttningar i åsskogar,
- 11) ålgräsbottnar,
- 12) skyddade kransalgsbottnar,
- 13) kalkhällar.

Kommentarer:

- *Vid Teugmo-Oxkangar finns inga skyddade naturtyper i enlighet med naturvårdslagen (NVL 64§).*

Naturtyper som är strikt skyddade av naturvårdslagen (65 §)

- Serpentinberg och block- och grusfält inom serpentinbergsområden
- Öppna kustdyner

Kommentarer:

- *Vid Teugmo-Oxkangar finns inga strikt skyddade naturtyper i enlighet med naturvårdslagen (NVL 65§).*

5.1.4 Skogslagen (12.12.1996/1093)

10 § (20.12.2013/1085)

Att bevara mångfalden samt särskilt viktiga livsmiljöer

Skogarna ska skötas och användas så att de allmänna förutsättningarna tryggas för att bevara de livsmiljöer som är viktiga för skogens biologiska mångfald.

Livsmiljöer som är särskilt viktiga för mångfalden är områden i naturtillstånd eller ett tillstånd som påminner om detta, när de avviker tydligt från den omkringliggande skogsnaturen. De särdrag som områdena kännetecknas av är:

- 1) omedelbara närmiljöer för källor, bäckar, sådana rännilar som bildar bäddar för fortgående rinnande vatten och tjärnar på högst 0,5 hektar, när de kännetecknas av särskilda vegetationsförhållanden och mikroklimat som beror på närheten till vatten och träd- och buskskiktet,
- 2) följande i underpunkterna a–e angivna torvmarksmiljöer när de gemensamt kännetecknas av vattenhushållning i naturtillstånd eller ett tillstånd som påminner om detta:
 - a) lund- och örtekärr som kännetecknas av frodig och krävande vegetation, varierande trädbestånd och buskvegetation,
 - b) sammanhängande skogsfräken- och hjortrongrankärr som kännetecknas av varierande trädbestånd och förhärskande enhetlig skogsfräken- eller hjortronvegetation,
 - c) brunmossar som kännetecknas av att de har näringsrik jordmån, är trädfattiga och har krävande vegetation;
 - d) trädfattiga myrar på impediment eller tvinmark, och
 - e) madkärr som kännetecknas av varierande lövträdsbestånd eller buskvegetation och av att ytvattnet där har bestående påverkan,
- 3) bördiga mindre lundområden som kännetecknas av mull, krävande vegetation samt trädbestånd och buskvegetation i naturtillstånd eller ett tillstånd som påminner om detta,
- 4) skogsholmar med fastmarksskog på odikade torvmarker eller torvmarker där den naturliga vattenhushållningen huvudsakligen finns bevarad i oförändrat skick,
- 5) huvudsakligen minst tio meter djupa klyftor och raviner med branta väggar i berggrunden eller mineraljordar, när de kännetecknas av en från omgivningen avvikande vegetation,
- 6) huvudsakligen minst tio meter höga stup och skogsbestånd vid stupens nedre del,
- 7) sandfält, berg i dagen, stenbunden mark och blockfält som i virkesproduktionshänseende avkastar mindre än lavmoar, när de kännetecknas av ett tämligen glest trädbestånd.

De särskilt viktiga livsmiljöer som avses i 2 mom. ska vara små områden eller områden av mindre betydelse i skogsbrukshänseende. En livsmiljös ekonomiska värde ska uppskattas med beaktande av 11 §.

Närmare bestämmelser om naturtillstånd, tillstånd som påminner om detta och om särdrag hos särskilt viktiga livsmiljöer utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

10a § (20.12.2013/1085)

Allmänna principer för och förbjudna åtgärder vid behandling av livsmiljöer: Särskilt viktiga livsmiljöer enligt 10 § 2 mom. får skötas och användas genom försiktiga åtgärder där livsmiljöernas särdrag bevaras eller stärks. När åtgärderna vidtas ska den för livsmiljön utmärkande särskilda vattenhushållningen, strukturen på trädbeståndet, gamla överståndare, döda och murkna träd bevaras och vegetation, variation i terrängen och jordmån beaktas.

Åtgärder för skötsel och användning där särdragen stärks är planmässiga naturvårdsåtgärder och åtgärder för återställande av naturtillstånd. Åtgärder för skötsel och användning som bevarar särdragen är försiktig avverkning genom plockhuggning, upptagning av enskilda fläckar med hacka och plantering av plantor eller sådd av frön till träd som hör till Finlands naturliga flora. Det är tillåtet att med iakttagande av särskild försiktighet transportera virke och ta sig över bäckfåror i särskilt viktiga livsmiljöer, men detta får inte äventyra särdragen.

Åtgärder som inte är tillåtna i särskilt viktiga livsmiljöer är förnyelseavverkning, byggande av skogsväg, markberedning som skadar den för växtplatsen utmärkande vegetationen, dikning, rensning av bäckar och rännilar och användning av kemiska bekämpningsmedel.

Kommentarer:

- *Vid Teugmo-Oxkangas finns inga områden som är uppräknade i skogslagens 10§ och 10a§.*

5.1.5 Vattenlag (27.5. 2011/587)

11§ Skydd av vissa typer av vattennatur

Det är förbjudet att äventyra de naturliga förhållandena i flador eller glon på högst tio hektar eller källor eller, någon annanstans än i landskapet Lappland, tjärnar eller sjöar på högst en hektar eller rännilar.

Tillståndsmyndigheten kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från förbudet i 1 mom., om målen för skyddet av de typer av vattennatur som nämns i momentet inte avsevärt äventyras. Om ett projekt för vilket tillstånd enligt denna lag har sökts har sådana följder som avses i 1 mom., ska frågan om beviljande av undantag prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. I fråga om undantag gäller i tillämpliga delar det som föreskrivs om tillstånd som tillståndsmyndigheten beviljat.

Kommentarer:

- Vid Ängesvikens nordöstra del finns en flada/våtmark som skyddas i enlighet med vattenlagen 11§.

5.2 Förekomsten av hotade och skyddade arter enligt gällande lagstiftning

5.2.1 21§ och 22§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160))

Det är förbjudet att förstöra eller försämra förekomstplatser som är viktiga för att en art som kräver särskilt skydd skall kunna fortleva.

Det är förbjudet att förstöra eller försämra förekomstplatser som är av betydelse för att en gynnsam skyddsnivå ska uppnås eller bibehållas för de arter som avses i 5a§ 1 mom. 2 punkten. På ikraftträdande och upphävning av förbud tillämpas 3 och 4 mom. i denna paragraf. (29.5.2009/384). Vilka arter som klassas som hotade finns listade i Naturvårdsförordningens bilaga 4. (endast arter som kräver särskilt skydd listade)

Bilaga 4 ([19.6.2013/471](#))

HOTADE ARTER

*Arter som kräver särskilt skydd

Däggdjur:

*fjällräv, *Vulpes lagopus*

*fransfladdermus, *Myotis nattereri*

*saimensäl, *Pusa hispida saimensis* (*Phoca h. s.*)

Kommentarer:

- Inga av de arter som kräver särskilt skydd förekommer vid delområdena vid Teugmo och Oxxangar.

Fåglar: (observationer från fältbesöket och tiira.fi mellan åren 2000-2025)

*bergand, *Aythya marila*

*brun glada, *Milvus migrans*

*dubbelbeckasin, *Gallinago media*

*fjällgås, *Anser erythropus*

*gyllensparv, *Emberiza aureola*

*havsörn, *Haliaeetus albicilla*

*jaktfalk, *Falco rusticolus*

*kungfiskare, *Alcedo atthis*

*kungsörn, *Aquila chrysaetos*

*pilgrimsfalk, *Falco peregrinus*

*rödspov, *Limosa limosa*

*sillgrissla, *Uria aalge*

*småtärna, *Sterna albifrons*

- *större skrikörn, *Aquila clanga*
- *svarttärna, *Chlidonias niger*
- *sydlig kärrsnäppa, *Calidris alpina schinzii*
- *tereksnäppa, *Xenus cinereus*
- *vitryggig hackspett, *Dendrocopos leucotos*

Kommentarer:

- Inga av de fågelarter som kräver särskilt skydd, häckar vid delområdena vid Teugmo och Ovkangar.

23§ Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160) Habitatdirektivets bilaga 5

Enligt 49§ i Naturvårdslagen och 23§ i Naturvårdsförordningen är det förbjudet att förstöra och försämra platser där djurarter som nämns i bilaga IV (a) i habitatdirektivet parar sig och rastar. Dessa arter hör till dem som omfattas av ett så kallat strikt skyddssystem. De arter som förekommer i Finland finns uppräknade i naturvårdsförordningens bilaga 5. Förbudet gäller alla parnings- och rastplatser; det behöver med andra ord inte finnas något särskilt fattat beslut om dem.

Den regionala miljöcentralen kan bevilja undantag från förbudet endast på strikt definierade grunder som anges i artikel 16 (1) i habitatdirektivet.

I Finland förekommande djurarter som nämns i habitatdirektivets bilaga IV (a) (23§ i Naturvårdsförordningen (14.2.1997/160), bilaga 5)

Däggdjur:

- brandts mustaschfladdermus, *Myotis brandti*
- brunbjörn, *Ursus arctos*
- buskmus, *Sicista betulina*
- dammfladdermus, *Myotis dasycneme*
- fjällräv, *Alopex lagopus*
- flygekorre, *Pteromys volans*
- fransfladdermus, *Myotis nattereri*
- gråskimlig fladdermus, *Vespertilio murinus*
- lo, *Lynx lynx*
- långörad fladdermus, *Plecotus auritus*
- mustaschfladdermus, *Myotis mystacinus*
- nordisk fladdermus, *Eptesicus nilssonii*
- pipistrell *Pipistrellus pipistrellus*
- saimenvikare, *Phoca hispida saimensis*
- stor fladdermus, *Nyctalus noctula*
- trollfladdermus, *Pipistrellus nathusii*
- tumlare, *Phocoena phocoena*
- utter, *Lutra lutra*

varg, *Canis lupus* (inte inom renskötselområden)

vattenfladdermus, *Myotis daubentoni*

Kräldjur:

hasselsnok, *Coronella austriaca*

Groddjur:

större vattenödlå, *Triturus cristatus*

åkergröda, *Rana arvalis*

Blötdjur:

tjockskalig målarmussla, *Unio crassus*

Fjärilar:

apollofjäril, *Parnassius apollo*

bokmätfjäril, *Hypodryas maturna*

dågräsfjäril, *Lopinga achine*

mnemosynefjäril, *Parnassius mnemosyne*

stor guldvinge, *Lycaena dispar*

svartfläckig blåvinge, *Maculinea arion*

violet guldvinge, *Lycaena helle*

Skalbaggar:

bredkantad dykare, *Dytiscus latissimus*

cinnoberbagge, *Cucujus cinnaberinus*

eremitbagge, *Osmoderma eremita*

rödhalsad brunbagge, *Phryganophilus ruficollis*

smalbandad flatdykare, *Graphoderus bilineatus*

större barkplattbagge (*Pytho kolwensis*)

Sländor:

bred kärrtrollslända, *Leucorrhinia caudalis*

citronfläckad kärrtrollslända, *Leucorrhinia pectoralis*

grön flodtrollslända, *Ophiogomphus cecilia*

grön mosaikslända, *Aeshna viridis*

pudrad kärrtrollslända, *Leucorrhinia albifrons*

Utgående från inventeringsarbetet år 2024, sammanställning av litteratur, Hertta-registret och andra inventeringar kan följande slutsatser dras:

Kommentarer:

Däggdjur:

Björn, varg, lo:

- förekommer inte i delområdena vid Teugmo och Ovkangar.

Utter:

- förekommer inte i delområdena vid Teugmo och Ovkangar.

Flygekorre:

- förekommer inte i delområdena vid Teugmo och Ovkangar.

Fladdermöss samt övriga arter:

- Övriga hotade däggdjur inventerades inte på grund av den låga sannolikheten att de förekommer inom områdena.
- De övriga kräl-, grod-, blötdjur, fjärilar, skalbaggar och sländor som är uppräknade i direktivet inventerades inte.

6 Behov av tilläggsutredningar

Projektområdenas begränsade yta och placering gör att behovet av tilläggsutredningar inte torde vara nödvändigt.

Vad det gäller rastande fåglar under vår- och höstflyttningen så är inte projektområdet attraktivt varför en komplimenterande inventering av flyttfåglar inte är nödvändig.

7 Sammanfattning/konsekvensbedömning

En förflyttning av RA-tomten från Bredkastet till Ängesviken skulle leda till att insjön förblir obebyggd tills vidare och till många delar helt orörd i framtiden.

Om man bortser ser från den nordöstra delen av området vid Ängesviken som bör lämnas orörd, finns det inga miljömässiga hinder för en flyttning av RA-tomten. Dock bör byggnaderna anpassas på så sätt att de inte syns alltför långt i landskapet.

Naturinventeringen och konsekvensbedömningen är gjord enligt gällande lagstiftning och torde vara en tillräcklig grund för att planen skall kunna slutföras utan några tilläggsinventeringar eller kompletteringar.

8 Litteratur

Finlands Lag II. 1997. S:t Michel 1997.

Huttunen, A. & Pahtamaa T. 2002: *Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa*. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus. Oulu 2002.

Laine, J. 1996: *Suomalainen lintuopas*. Gummerus Jyväskylä 1996.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: *Värdefulla livsmiljöer i skogsnaturen*. Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio. Tavastehus 1998. 191s.

Mäkelä, K. & P. Salo 2021: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. SYKE 47/2021

Södersman, Tarja 2003: *Luontoselvitykset ja luontovaikutuksen arviointi*. 109 Ympäristöopas, Vammala 2003 196s.

Ympäristöministeriö 2007: Lintudirektiivin I-liitteen lajit Suomessa

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9046&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2008: Suomen kansainväliset vastuulajit

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=2406&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2010a: Uhanalaisten ja erityisesti suojeltavien lajien luettelo luonnonsuojeluasetuksessa

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1756&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2010b: Luonnonsuojeluasetuksessa rauhoitetut lajit

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1728&lan=fi>

Ympäristöministeriö 2011a: Suomen lajien punainen lista 2010;

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=368511&lan=fi&clan=fi>

Ympäristöministeriö 2011b: Suomessa esiintyvät luontodirektiivin II, IV ja V - liitteen lajit

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=9045&lan=fi>,

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/122996/Raportteja%2032%202016.pdf?sequence=2>

Vaikutusten arviointia Natura-alueilla koskevia ohjeita. (Avisningar för konsekvensbedömning på Natura-områden; på finska). Lagstiftningsrådet Heikki Korpelainen, Miljöministeriet.

Europeiska kommissionen, 2019: Förvaltning av Natura 2000-områden. Bestämmelserna i artikel 6 i habitatdirektivet (92/43/EEG).

Söderman 2003: Ympäristöopas 109: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa (Miljöguide 109: Naturinventeringar – i regionalplanering, miljökonsekvensbedömning och Natura-bedömning; på finska). Finlands miljöcentral.

Delgeneralplan för havsnära byar (Vörå kommun):

https://www.karttatiimi.fi/vora/dgp_oravais.pdf